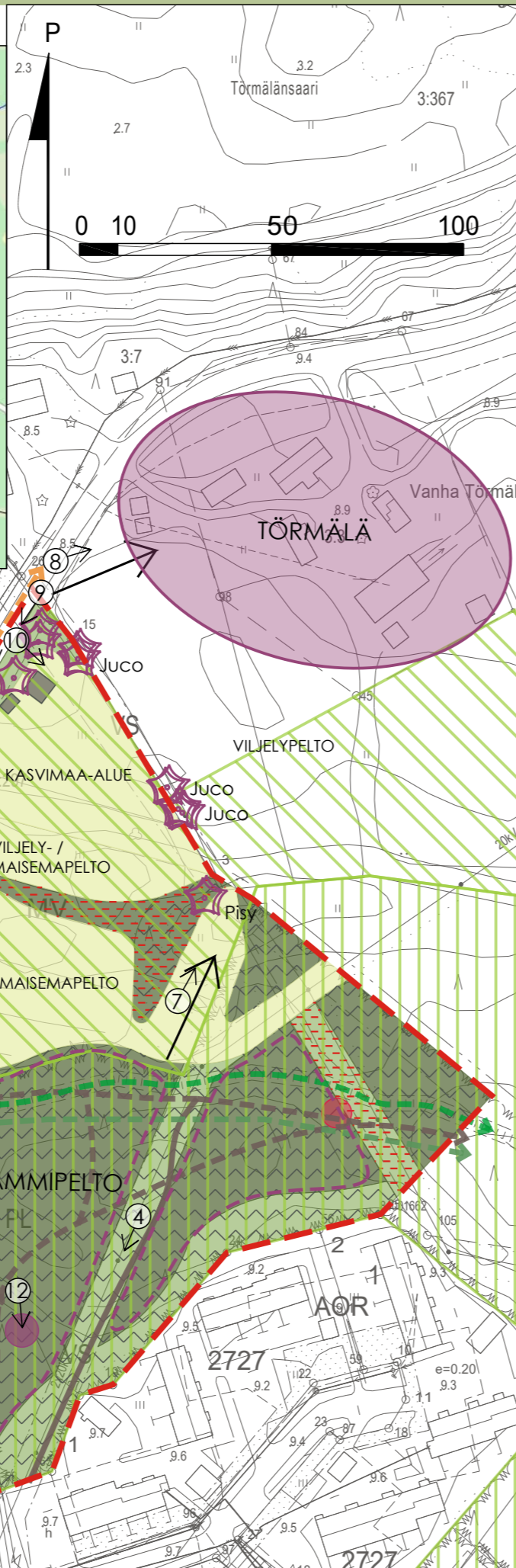


SIJAINTIKARTTA



SELITTEET

- Selvitysalueen raja
- Valokuvan ottosuunta
- Merkittävä näkymä
- Polku
- Virkistysyhteyden tarve viheralueella (VILMO)
- Viheryhteyden tarve rakennetulla alueella (VILMO)
- Ohjeellinen ulkoilureitti (Haukiputaan Kirkonkylän osayleiskaava)

MAISEMATILAT JA LUONTOTYYBIT

- Avoin viheralue, pelto / piennar
- Suljettu viheralue, metsä
- Tuore kangas

ARVOKOhteet / MAISEMAN VAHVUUDET

- Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökohde: Törmälä
- Merkittävä yksittäispuu / pensas *
Pisy = mänty, Juco = kataja
- Mahdollinen tervahauta *
- Tärkeä viheralueverkoston osa, virkistysalue (VILMO)
- Tärkeä viheralueverkoston osa, maa- ja metsätalousvaltainen alue (VILMO)

ONGELMA-ALUEET / MAISEMAN HEIKKOUEDET

- Vieraslajiesiintymä *
viitapihlaja-angervo
- Umpeenkasvanut / pajutunut viheralue

aluerajaukset perustuvat ilmakuva-aineistoon ja maastokäyntiin
* kasvillisuuden sijainti arvioitu maastokäynnillä

Selvitysalue

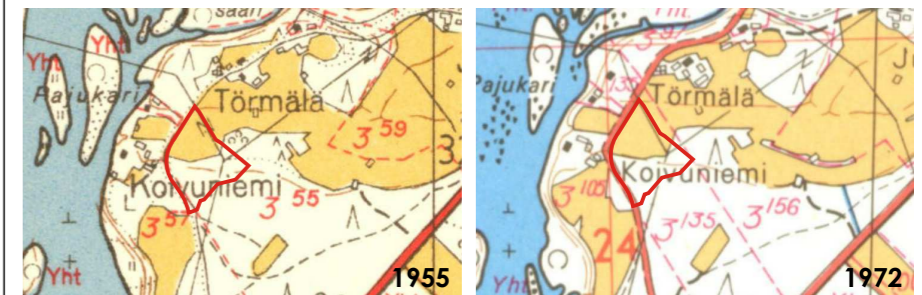
Selvitysalue sijaitsee Haukiputaan kaupunginosassa Ukonkaivoksen alueella. Alue rajautuu lännessä Myllysaarentiehen, etelässä Moskuantien tontteihin ja idässä pelto- ja metsäalueeseen.

Maiseman historia ja nykyinen käyttö

Tarkasteltaessa alueen vanhoja ilmakuvia ja karttoja, selvitysalue on ollut ainakin 1950-luvulta lähtien selvitysalueen eteläosa on ollut metsää ja pohjoisosa peltoa (kuva 1). Peltoaukeat ovat säilyneet lähes muuttumattomina tähän päivään. 1970-luvulle mentäessä nykyisin Myllysaarentienä tunnettu tie on rakentunut entisen kärrytien paikalle (kuva 2). Alueen asutus on alkanut rakentumaan 1990-luvulla (kuva 3). (Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat & Historialliset ilmakuvat. 11/2021). Selvitysalueella ovat halkoneet sähkölinjat ainakin 1955-luvulta asti. Ilmajohdot ovat kuitenkin poistettu, mutta niiden muodostamat aukot maisemassa ovat edelleen nähtävissä (kuva 4). Ilmajohdot on poistettu ilmakuvien perusteella 2010 jälkeen (Oulun kaupunki. Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut. 11/2021).

Selvitysalueen eteläosassa on varttunutta hyväkuntoista havumetsää, joka on lähialueen asukkaiden virkistyskäyttöaluetta (kuva 5). Metsäalueella risteilee polkuja (kuva 5). Selvitysalueen pohjoisosassa osa entisestä peltoalueesta on otettu osaksi pihapiiriä ja siellä on kasvima-alue (kuva 6) ja pieniä varastorakennuksia. Peltoalueita rajaavat tiheät lehtipuuvallat ja pajutunneet reuna-alueet. Pelto- ja kasvima-alueilla maasto on tasaista, metsäalueella maasto laskee koilliseen.

Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelmassa metsäalueelle on osoitettu virkistysyhteyden tarve ja Myllysaarentien varteen viheryhteyden tarve. Haukiputaan Kirkonkylän osayleiskaavassa metsäalueen läpi on osoitettu ohjeellisen ulkoilureitin sijoituspaikka.



Kuvat 1-3 Peruskarttaotteet vuosilta 1955 ja 1972. Ilmakuva vuodelta 1999.



Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat. 11/2021. Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat. 11/2021.

Maiseman arvot

Selvitysalueelta avautuu näkymä Törmälän rakennuksiin ja pihapiiriin (kuva 7). Törmälä on maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökohde (kuva 8). Selvitysalueen eteläosan rinteessä on pyöreä painanne, joka on laserkeilausaineiston perusteella mahdollinen tervahauta (kuva 12). Tervahaudan halssi on kohti koillista. Kohdetta ei ole inventoitu maastossa. (Museovirasto. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. 11/2021). Selvitysalue kuuluu Kiiminkijoen vesistön suojeltuun valuma-alueeseen ja Kiiminkijoki kuuluu Natura 2000 -alueeseen (SYKE. Latauspalvelu LAPIO. 12/2021). Selvitysalue on merkitty kokonaisuudessaan tärkeäksi viheralueverkoston osaksi VILMO-suunnitelmassa.

Alueen havupuuvaltainen metsäalue on virkistyskäytöllisesti merkittävä. Metsäalueella kasvaa varttunutta puustoa ja se on keidas rakennetun alueen ja peltojen ympäröimän alueen keskellä.

Avoimien peltoalueiden reunoilla ja Myllysaarentien varressa kasvaa muusta maisemasta erottuvia nuorehkoja, mutta paikoin leveäkasvuisia mäntyjä sekä kookkaita katajia, joista osa on pilarimaisia (kuvat 9-11). Puilla on potentiaalia kasvaa maisemamännnyiksi.

Luontotyypit

Alue on selkeästi kulttuuriympäristöistä. Entiset sähkölinjat näkyvät maastossa ja ilmakuvissa selvästi. Niillä kasvaa lehti- ja havupuiden taimia sekä ruohoja.

Tuore kangas

Metsä on lähes kauttaaltaan kuusivaltaista tuoretta mustikkakangasta (kuva 5). Kuusten joukossa kasvaa myös mäntyjä, mutta niukasti lehtipuita. Lehtipuista kankaalla kasvaa lähinnä koivua. Puut ovat melko kookkaita ja metsä on melko tiheä. Paikkatietoikkunan tietojen mukaan selvitysalueen puusto on iäkstä, valtaosin 88-108 -vuotiasta. Vallitseva varpu on mustikka. Keskivertoa ravinteikkaammasta maaperästä kertoo melko runsaasti esiintyvä oravanmarja ja paikoin pellon-, tien tai ojan pientareilla näkyvä lilukka.

Pelto-ojien kasvillisuus

Maatalousalueita halkovat ojat ylläpitävät monella tapaa monimuotoisuutta. Ojan varret kasvavat kiiltopajua, hieskoivua, harmaaleppää ja pihlajaa. Niiden lisäksi on kostean niityn kookkaita lajeja, kuten korpikastikkaa, nokkosta ja horsmaa. Ojassa oli loppukesästä vain vähän vettä. Vesikasveista tavattiin pullosara ja kurjenjalka.

Uhanalaisia lajeja ja luontotyyppisiä ei esiinny alueella.

Vieraslajit ja puutarhakarkulaiset

Kansalliseen vieraslajistrategiaan luettua viitapihlaja-angervoa (*Sorbaria sorbifolia*) havaittiin polun reunasta. Sitä oli vain yksi pensas. Se leviää lähinnä maan mukana juurenkappaleista, mutta jotkut kannat myös siemenistä. Aivan sen lähellä oli myös toinen yleinen puutarhakarkulainen, suomenröyhytatar (*Koenigia x fennica*), mutta sitä ei luokitella vieraslajiksi.

Direktiivilajit

Alueen halkaiseva pelto-oja on todennäköisesti liian virtaava viitasammakoiden kutupaikaksi. Sen takia sitä ei pidetä potentiaalisena viitasammakkohabitaattina. Liito-oravahabitaatin kannalta metsikön puusto on riittävän iäkstä, kookasta ja tiheää. Puusto on etupäässä kuusta ja mäntyä, ja liito-oravan kannalta pula on lehtipuista, erityisesti kookkaista haavoista. Lepakoille alue ei ole yhtä potentiaalinen kuin liito-oraville. Aukeat peltoalueet pohjanlepakko yleensä vain ylittää. Entiset sähkölinjat saattaisivat sopia ruokailuun. Pohjanlepakko on riippuvainen rakennuksista, jollaisia ei juuri tällä selvitysalueella ole. Sellaisia saattaisi olla naapuritiloilla. Siksi mahdollinen lepakkoselvitys olisi hyvä tehdä hieman laajemmalle alueelle, sillä tältä alueelta tavoitettaisiin todennäköisesti vain ohilentoja ja joitakin ruokailupaikkoja.

Linnusto

Selvitysalueen pesimälinnusto on vähäistä. Lajisto on tyyppistä metsäalueille. Alueelta havaittiin yhteensä 7 pesivää lintuparia, jotka koostuivat 6 eri lintulajista. Alueen pesiviksi linnuiksi havaittiin räkättirastas, sinitäinen, talitiainen, varis, peippo ja vihervarpunen.

Käytetyllä kahden käyntikerran kartoituslaskennalla ei löydetä kaikkia alueella pesiviä ja pesintää yrittäneitä lintupareja, ja toisaalta joitakin lyhytaikaisesti vierailleita lintuyksilöitä saatettiin tulkita pesiviksi. Pääosa lajistosta ja lintupareista tuli kuitenkin havaituiksi, joten toteutunutta laskennan tarkkuutta voidaan pitää riittävänä linnuston huomioimiseksi maankäytön suunnittelussa.

Maankäytön suositukset

Selvitysalueen eteläosan rinteessä on mahdollinen tervahauta, jota Museovirasto ei ollut inventoinut tätä selvitystä tehtäessä. Jatkosuunnittelussa tulee selvittää tervahaudan inventointi- ja suojelutarve. Koko selvitysalue kuuluu Kiiminkijoen vesistön suojeltuun valuma-alueeseen ja se on osa tärkeää viheralueverkostoa. Selvitysalueelta avautuu näkymä maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön, Törmälään. Asemakaavassa selvitysalueen metsäalue on merkitty PL-merkinnällä, mikä tarkoittaa luonnontilassa säilytettävää puistoaluetta. Puistoalueella on lisäksi s-merkintä, joka asemakaavamääräysten mukaan on luonnonmukaisena säilytettävä alueen osa, jota on hoidettava niin, että maiseman luonne ei oleellisesti muutu.

Virkistys- ja viheryhteyksien tarve sekä ohjeellinen ulkoilureitti tulee ottaa huomioon alueen jatkosuunnittelussa.

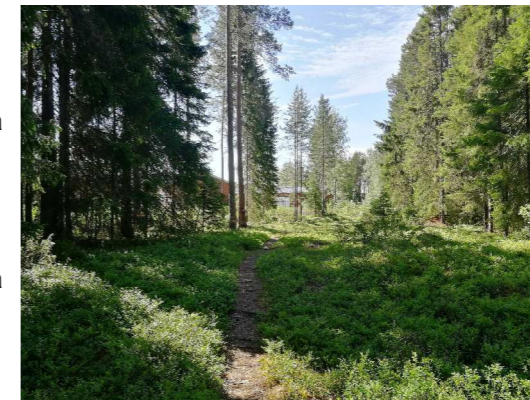
Suosittelaa, että selvitysalueen varttunutta ja tiheää yhtenäistä havumetsäaluetta kehitetään virkistysalueena. Avoimia peltoalueita reunustavat yksittäiset männyt sekä katajat suositellaan säilytettäväksi.

Alueella ei esiinny sellaista linnustoa, joka vaikuttaisi täydennysrakentamisen suunnitteluun. Asuinalueiden lähiluonnon linnustotiheyttä voidaan pitää korkeana säästämällä lintujen pesimäpaikoiksi luonnonmukaisia metsiköitä pihojen läheisyydessä.

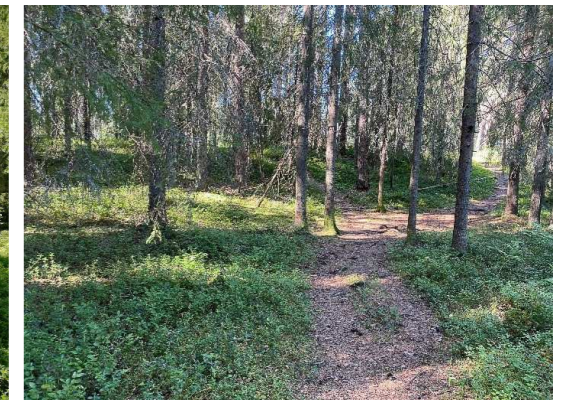
Suosittelaa, että alueella tehdään liito-oravaselvitys, jossa arvioitaisiin myös alueen lähiympäristöä ja yhteyksiä erityisesti Kiiminkijoen yläjuoksun suuntaan. Selvityksessä tulisi arvioida myös alueen ulkopuoliset ruokailupaikat, kolopuut ja liikkumisreitit alueelle. Alueella ei ole potentiaalisia viitasammakkohabitaatteja tai lepakoiden lisääntymis- ja levähtämispaikkoja.

Vieraslajit ja puutarhakarkulaiset suositellaan poistettavaksi.

Alueella on mm. vesijohtolinjoja, jotka tulee huomioida jatkosuunnittelussa.



Kuva 4 Vanhan sähkölinjan paikka näkyvä maastossa puuttomana aukkona.



Kuva 5 Alueen kuusivaltaisessa metsässä on runsaasti polkuja.



Kuva 6 Kasvima-alue.



Kuva 7 Näkymä Törmälän pihapiiriin.



Kuva 8 Törmälä.



Kuva 9 Myllysaarentien varressa kasvaa katu- näkymää rajaavia nuorehkoja mäntyjä.



Kuva 10 Katajat pelto- ojan reunalla



Kuva 11 Leveäoksinen mänty.



Kuva 12 Mahdollinen tervahauta.